

Grund- og nærhedsnotat

Folketingets Europaudvalg
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

RÅDETS FORORDNING om ændring af forordning (EU) 2021/1173 for så vidt angår et EuroHPC-initiativ for startupvirksomheder med henblik på at fremme den europæiske førerposition inden for pålidelig kunstig intelligens KOM(2024) 29

8. marts 2024

**Uddannelses- og
Forskningsministeriet**

Den 7. marts 2024

1. Resumé

Europa-Kommissionen har ved KOM(2024) 29 af den 26. januar 2024 (dansk sprogversion den 12. februar 2024) præsenteret ændringsforslag til EuroHPC-forordningen, som har til formål at understøtte den europæiske førerposition inden for pålidelig kunstig intelligens.

Børsgade 4
Postboks 2135
1015 København K
Tel. 3392 9700

www.ufm.dk

CVR-nr. 1680 5408

Med Europa-Kommissionens ændringsforslag vil EuroHPC JU få til opgave – foruden det eksisterende formål - at etablere såkaldte AI-fabrikker – eller nærmere bestemt kunstig intelligens-optimerede supercomputere, som skal fungere som "one-stop-shop" for brugerne. AI-fabrikkerne skal være med til at realisere potentialet i kunstig intelligens ved at samle kompetencer og ressourcer inden for maskinlæring og træning af store kunstig intelligens-modeller.

Regeringen byder ændringsforslaget til EuroHPC velkommen og støtter ambitionen om en fælles europæisk tilgang til at fremme udbredelsen af kunstig intelligens i regi af de europæiske supercomputere. Regeringen understreger vigtigheden af, at den eksisterende ledelsesstruktur for EuroHPC respekteres, som vedtaget i Rådets forordning (EU) nr. 2021/1173 om oprettelse af et fællesforetagende for europæisk højtydende databehandling. Endvidere er der fra dansk side fokus på, at de oprindelige brugeres adgang til de europæiske supercomputere respekteres.

2. Baggrund

Europa-Kommissionen præsenterede sit forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EU) 2021/1173 for så vidt angår et EuroHPC-initiativ for start-upvirksomheder med henblik på at fremme den europæiske førerposition inden for pålidelig kunstig intelligens den 26. januar 2024. Forslaget er oversendt til Rådet den 12. februar 2024 i dansk sprogversion. Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF-artikel 187 og artikel 188, stk. 1.

Ændringsforslaget indgår i Europa-Kommissionens kunstig intelligens-innovationspakke præsenteret den 24. januar 2024, som er særligt målrettet europæiske start-ups og SMV'er inden for udviklingen af pålidelig kunstig intelligens. Pakken er

et supplement til aftalen om EU's kunstig intelligens-forordning fra december 2023, som sætter fælles regler for kunstig intelligens systemer og modeller på det indre marked og dermed støtter udviklingen, udbredelsen og anvendelsen af pålidelig kunstig intelligens i EU.

Ændringsforslaget blev varslet af formand for Europa-Kommissionen Ursula von der Leyen i talen om Unionens tilstand i 2023, hvor et nyt initiativ til at stille Unionens supercomputerkapacitet til rådighed for innovative europæiske start-ups inden for kunstig intelligens blev præsenteret.

3. Formål og indhold

Forslaget er en udvidelse af den eksisterende EuroHPC JU, der blev oprettet i oktober 2018 og senere justeret i 2021. EuroHPC's overordnede formål er at udvikle, idriftsætte, udbygge og vedligeholde en integreret supercomputer- og datainfrastruktur i verdensklasse i Unionen. Det overordnede formål for EuroHPC er at udvikle og understøtte et konkurrencedygtigt og innovativt økosystem med højtydende databehandling. Den foreslåede ændring af rådsforordningen udvider således anvendelsesområdet ved at føje et mål til fællesforetagendets eksisterende seks mål: at udvikle og drive AI-fabrikker til støtte for den videre udvikling af et særdeles konkurrencedygtigt og innovativt økosystem for kunstig intelligens i Unionen.

Nærmere bestemt betyder AI-fabrikker ifølge forslaget kunstig intelligens-optimerede supercomputere, som skal fungere som en *"one-stop-shop"* for brugerne. AI-fabrikkerne skal være med til at realisere potentialet i kunstig intelligens ved at samle kompetencer og ressourcer inden for maskinlæring og træning af store kunstig intelligens-modeller.

Af mere konkrete aktiviteter som AI-fabrikkerne skal varetages kan nævnes:

- Erhvervelse, opgradering og drift af EuroHPC-supercomputer til kunstig intelligens, som er placeret sammen med store datacentre eller forbundet til datacentre via højhastighedsnet. Dette med henblik på hurtig maskinlæring og træning af store AI-modeller til generelle formål.
- Adgang til supercomputere eller EuroHPC-supercomputere, som er opgraderet til kunstig intelligens, herunder at udbrede brugen heraf til et stort antal offentlige og private brugere, bl.a. start-ups og små og mellemstore virksomheder.
- Drift af centraliserede og distribuerede centre for supercomputere til kunstig intelligens, som skal støtte økosystemet for kunstig intelligens i start-ups og forskning og innovation.
- Drift af supercomputer-venlige programmeringsfaciliteter.
- Tiltrække, samle og uddanne talenter til at udvikle deres kompetencer og færdigheder inden for brug af EuroHPC-supercomputere til kunstig intelligens.
- Interaktion med andre kunstig intelligens-fabrikker, gøre deres tjenester tilgængelige på tværs af Europa og samarbejde med EuroHPC-kompetencecentre og -ekspertisecentre og med Unionens relevante AI-initiativer.

Med den foreslåede ændring vil Europa-Kommissionen særligt gøre det muligt for EuroHPC JU at stille sin supercomputerkapacitet til rådighed for innovative europæiske start-ups med henblik på at fremme udvikling, test og validering af AI-løsninger. Derudover skal ændringen muliggøre træning og udvikling af pålidelige og etiske AI-modeller og -systemer til almen brug i stor skala med henblik på at styrke Europas konkurrenceevne og industrigrundlag inden for kunstig intelligens.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet har endnu ikke udtalt sig om forslaget.

5. Nærhedsprincippet

Europa-Kommissionen anfører, at Rådets forordning om EuroHPC (EU) 2021/1173 er i overensstemmelse med nærhedsprincippet, da formålet er at styrke forsknings- og innovationskapaciteten, anskaffelse af supercomputere og kvantecomputere og adgang til service- og datainfrastruktur inden for højtydende databehandling og kvante-computing i hele Unionen. Europa-Kommissionen vurderer, at dette ikke i tilstrækkelig grad vil kunne opfyldes af medlemsstaterne samtidig med, at der fastholdes en kritisk masse og unødige dobbeltinvesteringer undgås.

Den foreslåede ændring vil gøre det muligt for EuroHPC JU at stille sin supercomputerkapacitet til rådighed for bl.a. innovative europæiske start-ups med henblik på at fremme udvikling, test og validering af AI-løsninger. Europa-Kommissionen vurderer, at en sådan fælles indsats på EU-plan kan styrke Unionens økonomiske sikkerhed og teknologiske suverænitæt. Derudover kan Europa-Kommissionen anvende værktøjer og lovgivningsmæssige beføjelser til at udforme globale regler og standarder inden for kunstig intelligens og samtidig bidrage væsentligt til udbredelsen af kunstig intelligens inden for europæisk industri, forskning og offentlige tjenester.

Regeringen er enig i vurderingen af, at nærhedsprincippet er overholdt.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Statsfinansielle konsekvenser

For så vidt angår de statsfinansielle konsekvenser indeholder Europa-Kommissionens forslag til ændring af den eksisterende rådsforordning ikke tilførsel af yderligere midler. De foreslåede ændringer vil skulle finde sted inden for eksisterende ramme af EuroHPC JU. Såfremt en medlemsstat vælger at etablere en AI-fabrik, vil der være krav om 50 pct. medfinansiering.

EuroHPC JU finansieres under EU's flerårige finansielle ramme for perioden 2021-2027 gennem programmerne Digitalt Europa, Connecting Europe Faciliteten og Horisont Europa. Det danske bidrag til unionsmidler anvendt i EuroHPC udgør dermed 2 pct. via det danske bidrag til EU-budgettet.

Erhvervs- og samfundsøkonomiske konsekvenser

Hvad angår erhvervs- og samfundsøkonomiske konsekvenser, anfører Europa-Kommissionen, at forslaget vil gavne medlemsstater, videnskabelige brugere af HPC, industri (herunder start-ups og SMV'er), supercomputercentre og borgere.

8. Høring

Forslaget til ændring af Rådets forordning blev sendt i skriftlig høring den 1. februar i EU-specialudvalget for forskning og EU-specialudvalget for Digitalisering med frist den 23. februar 2024. Der er modtaget høringssvar fra Akademikerne, Danmarks Tekniske Universitet, Dansk Industri og Forbrugerrådet Tænk.

Akademikerne: "EU-Kommissionen foreslår en satsning på udviklingen af supercomputer-centre for at EU kan klare sig i konkurrencen med USA, som i dag er blandt de førende, når det drejer sig udvikling af AI-løsninger i kraft af den store computerkapacitet, de har til rådighed. Det er vigtigt, at både forskere og startups får adgang til de supercomputere, som findes i EU. Akademikerne skal dog understrege, at det samtidig bør ske under hensyntagen til den klimabelastning disse centre også kommer til at udgøre. Der bør derfor i det videre arbejde at være opmærksom på energiforbruget og dermed klimapåvirkningen fra datakrævende opgaver samt overvejelser om, hvordan denne klimamæssige belastning minimeres mest muligt."

Danmarks Tekniske Universitet: "DTU byder EU- Kommissionens pakke for kunstig intelligens og innovation velkommen, og ser frem til den konkrete udmøntning af pakkens aktiviteter. DTU stiller i dag både testfaciliteter og supercomputerkapaciteter til rådighed inden for kunstig intelligens, og teknologien er ligeledes en integreret del af undervisningen. DTU deltager ligeledes i store EU-samarbejder om kunstig intelligens, data og super-computere, og fremadrettet fortsætte med at vejlede og give udviklere og entreprenører muligheder for at innovere og anvende tillidsfuld og etisk kunstig intelligens. En forudsætning for at DTU kan stille sin ekspertise og faciliteter til rådighed, er gode rammebetingelser for universiteter og forskningsinstitutioners deltagelse i pakkens kommende erhvervs- og innovationsrettede aktiviteter. Det gælder særligt når der er krav om medfinansiering og i visse tilfælde statsstøtte. Her mangler der klare og ensrettede retningslinjer for, hvordan statsstøtte skal håndteres. Uklarheden øger de administrative omkostninger, forsinker projekter og skaber en unødigt økonomisk risiko for de deltagende forskningsinstitutioner. DTU mener, at der er et stort behov for velkoordinerede europæiske retningslinjer for statsstøtte i Horizon Europe og Digital Europe-programmerne, så Kommissionens AI innovationspakke kan komme samfundet bedst muligt til gode. DTU mener, at regeringen skal arbejde for, at Kommissionen udarbejder sådanne retningslinjer, med fokus på at skabe bedst mulig synergi mellem EU's konkurrenceregler og EU's vej mod det digitale årti 2030."

Dansk Industri: "Det er positivt at EU-kommissionen med ændringsforslaget søger at fremme et innovativt europæisk AI-økosystem, hvor startups og iværksættere kan få adgang til supercomputerkraft, der er afgørende for at kunne træne og udvikle AI-løsninger. I DI mener vi, at EU bør reagere på nye teknologiske udviklinger og strategiske nødvendigheder, herunder udviklingen af AI-software og infrastruktur, samt lette adgangen til supercomputere for AI-startups. Det er en vigtig

forudsætning for at sikre europæisk erhvervslivs fortsatte konkurrenceevne. I DI byder vi derfor forslaget til ændring af EuroHPC-rådsforordningen velkommen.

Der er imidlertid dele af forslaget, der kræver prioriteret opmærksomhed, herunder adgang til HPC, hvis ændringsforslaget skal bidrage til reelle fremskridt inden for AI-innovation i Europa:

- Det skal være let og simpelt for AI-iværksættere og startups at komme i gang med at bruge HPC. Det kræver, at der også er adgang til specialister, som kan hjælpe med at klargøre data, udvikle algoritmer og ressortviden indenfor de udvalgte fokusområder. Det er afgørende for succes med initiativet, at HPC-programmet tager afsæt i startup virksomhedernes behov, så bl.a. ventetid i forhold til adgang til maskinerne minimeres.
- Det er afgørende, at AI-startups kan få adgang til programmet, så det ikke kun er få virksomheder, som får adgang til HPC-programmet. Der skal sikres et hensigtsmæssigt setup, hvor virksomheder løbende kan blive indrullet i programmet, da der også er behov for en vis modenhed hos virksomhederne. Der bør derfor være klare kriterier for at blive involveret i HPC-adgang.
- Vigtigt at der er fokus på IP-ejerskab og forretningshemmeligheder.
- Ved etableringen af de såkaldte "AI Factories", er det vigtigt at sikre et samspil mellem academia, erhvervsliv og startups for at sikre både synergi og AI-innovation."

Forbrugerrådet Tænk: "Forbrugerrådet Tænk støtter udviklingen af kunstig intelligens, hvis formål er at forebygge misbrug og svindel med AI. Det bør indskrives i forslaget, at man i udviklingsprocessen af kunstig intelligens produkter- og systemer på AI-fabrikkerne har dette som et af sine udviklingsfokuser. Det bør i forslaget tydeliggøres yderligere, at der i udviklingsprocessen lægges vægt på, at produktet/systemet udvikles med sikkerhed for øje, herunder særligt i relation til GDPR, transparens og cybersikkerhed. Særligt fokus i udviklingsprocessen på produkter og systemer, udvikles med "data protection by design and default" – et system eller product, hvor databeskyttelse er udgangspunktet, og forbrugeren derfor ikke skal træffe aktive valg for at gøre det selv."

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Det forventes, at de resterende medlemsstater generelt vil forholde sig positive til ændringsforslaget til forordning.

10. Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen byder ændringsforslaget til EuroHPC velkommen og støtter ambitionen om en fælles europæisk tilgang til at fremme udbredelsen af pålidelig kunstig intelligens i regi af de europæiske supercomputere. Regeringen er derfor positiv over for forslaget, som sætter ambitiøse mål for anvendelsen af kunstig intelligens i Europa. Regeringen finder, at forslaget harmonerer med de eksisterende rammer og initiativer i EuroHPC JU.

Regeringen anser kunstig intelligens som en af de afgørende teknologier, som kan være med til at understøtte EU's konkurrenceevne, velstand og grønne omstilling. Af den grund finder regeringen, at forslaget skal ses i en større, strategisk ramme for kunstig intelligens, hvilket kan medføre et øget national

dansk fokus på kunstig intelligens og de europæiske supercomputere, særligt blandt virksomheder.

Regeringen understreger vigtigheden af, at den eksisterende ledelsesstruktur for EuroHPC JU respekteres, som vedtaget i Rådets forordning (EU) nr. 2021/1173 om oprettelse af et fællesforetagende for europæisk højtydende databehandling. Endvidere er der fra dansk side fokus på, at samtlige brugeres adgang til de europæiske supercomputere respekteres og faciliteres.

Regeringen understreger, at forslaget ikke foregriber forhandlingerne om EU's næste flerårige finansielle ramme efter 2027.

11. Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Ændringsforslaget er en justering af Rådets forordning (EU) nr. 2021/1173, som blev forelagt til forhandlingsoplæg den 21. maj 2021 i forbindelse med forelæggelse af rådsmødet for Konkurrenceevne – forskning og rum den 28. maj 2021.